

FREQUENTLY ASKED QUESTIONS

**UPDATED
AUG 2024**

TWO-POT RETIREMENT SYSTEM

XITSONGA

national treasury

Department:
National Treasury
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

XANA SISITEME YA TINDLELA TIMBIRHI TO TEKA MALI YA PHENXENI I YINI?

Sisiteme ya tindlela timbirhi to teka mali ya phenxeni i ku cinca loku nga ta pfumelela swirho swa nkwama wa phenxeni ku va va teka mali ku suka eka mikwama ya vona ya phenxeni va nga se huma phenxeni. Loko hi hala tlhelo va karhi va hlayisa xiphemu xa mali leyi nga ta kumiwa loko va huma phenxeni ku pfuna ku antswisa mivuyelo ya phenxeni Leswi swi vula leswaku swirho a va laveki ku tshika ntirho leswaku va ta kota ku kuma xiphemu xa xipfuno xa vona xa mali ya phenxeni loko va ri eka ntshikelelo wa mali. Cinco lowu wu ta sungula ku tirha hi 1 Ndzati 2024.

XANA WU ENDLERIWILE VAMANI?

Sisiteme leyintshwa yi ta tirha eka swirho hinkwaswo leswi swa ha humesaka nhlengo wa nkwama wa phenxeni eka mikwama ya mali hinkwayo ya phurayivhete na ya mfumo, handle ka rixaka ra vanhu va khale kumbe tipholisi ta ndzhaka to huma phenxeni ta lembe na lembe, kumbe nkwama lowu nga hava swirho leswi humesaka nhlengo (ku fana na mikwama leyi herisiweke, minkwama ya vadyivandzhaka, minkwama leyi pfariweke kumbe minkwama leyi nga tirheku. Lava humeke phenxeni na swirho swa mikwama wa phenxeni lava a va ri na 55 wa malembe ku ya ehenhla hi 1 Nyenyankulu 2021 lava va hlawuleke ku ka va nga vi xiphemu xa tisisiteme timbirhi to teka mali ya phenxeni na vona va ta humesiwa.

HIKOKWALAHOKAYINI TISISITEME TIMBIRHI?

Sisiteme leyi yi endleriwile ku seketela vuvekisi bya nkarhi wo leha bya mali ya phenxeni loko yi karhi yi

nyika vuolovi byo pfuna swirho swa nkwama loko va ri eka ntshikelelo wa mali. Eka swiyimo swotala, mikwama ya phenxeni i vuvekisi byi ri byoxe lebyi swirho swa mikwama va nga na byona. Ehansi ka sisiteme ya sweswi, swirho swin'wana swi tshika ntirho leswaku va ta kuma vuvekisi bya vona bya mali ya phenxeni va ta hakela swikweleti, leswi nga riki kahle ku suka eka mavonelo ya ikhonomi, nkunguhato wa mali na mphakelo wa mali ya phenxeni. Sisiteme ya tindlela timbirhi yi endleriwile ku pfuna swirho swa nkwama hi mali hi mikarhi ya ku tikeriwa hi mali hi ku endla leswaku va kuma xiphemu xa vuvekisi va nga se huma phenxeni. I swa xitsundzuxo leswaku swirho swi tirhisa xiphemu xa vuvekisi hi ndlela ya kahle na loko ku ri na xilaveko ntsena. Xankoka, ti tlhela ti sirhelela xiphemu xa vuvekisi ku va xi tirhisiwa ntsena loko munhu a huma phenxeni.

XANA SWI TA TIRHISA KU YINI?

Cinco wu tumbuluxa "xiphemu xa vuvekisi", xiphemu xa phenxeni" na xiphemu lexi vekiweke". I xiphemu xa "vuvekisi ntsena" na "xiphemu xa phenxeni" swi nga kumaka nhlengo wa phenxeni ku suka eka siku ro simeka ku ya emahlweni. Xiphemu lexi vekisiweke xi ta va na swipfuno swa phenxeni leswi hlengetiweke hi xirho ku nga se fika siku ro simeka. Nkulo wa vuvekisi wu ta tama wa ha khireditiwa eka xiphemu lexi..

Ku sukela 1 Ndzati 2024, mihlengo ya phenxeni yi ta hambanisiwa hi nkwama wa vuvekisi bya phenxeni ya wena yi va xiphemu xa vuvekisi na xiphemu xa phenxeni. Mpimo wa 13 (n'we xa nharhu) wa nhlayo ya mihlengo wu ta ya eka xiphemu xa vuvekisi naswona 23 mbirhi xa nharhu) wa nhlayo ya mihlengo wu ta ya eka xiphemu xa phenxeni.

Xikombiso, loko nhlengo wa phenxeni wa munhu wa A wu ri R900 hi n'hweti hi Ndzati 2024, R300 yi ta ya eka xiphemu xa vuvekisi naswona R600 yi ta ya eka xiphemu xa phenxeni. Ku suka eka xikombiso lexi, munhu

wa A a nga hlengeleta R 3600 eka xiphemu xa vuvekisi hi nkarhi wa tin'hweti ta 12. Munhu wa A u ta kota ku dirowa mali yih kumbe yih ku suka eka xiphemu xa vuvekisi, ntsena loko ku dirowa koloko ku ri ehenhla ka R2 000 naswona va nga se tshama va dirowa tin'hweti ti 12 leti hundzeke. Munhu a nga laveki ku dirowa ku suka eka xiphemu xa vuvekisi lembe rin'wana na rin'wana. Timali leti nga eka akhawunti ti ta tama ta ha ri kona ku va ti dirowiwa eka malembe lama hataka naswona ti ta vuyeriwa ku suka eka nkulo lowu nga hakeriwiweku xibalo eka akhawunti ku kondza ku dirowa ku endliwa.

Xiphemu xa vuvekisi xi ta kumeka nkarhi wun'wana na wun'wana, kambe ku dirowa ku fanele ku va eka mpimohansi wa R2000 naswona, ku dirowa kan'we ntsena ku ta endliwa eka nkarhi wo ringana tin'hweti ta 12 (lembe xibalo). Mali ley dirowiweke yi ta hakerisiwa xibalo hi mpimo wa majini ya xibalo xa munhu. Ku hava ku dirowa mali hi mpimo lowukulu wa le henhla eka xiphemu xa vuvekisi.

Xiphemu xa phenxeni xi nge kumeki loko munhu a tshika ntirho naswona xi ta kumeka ntsena hi nkarhi wo huma phenxeni. Sweswo swi vula leswaku yi ta hlayisiwa ku kondza nkarhi wo huma phenxeni wu fika. Swiyimo swo rhithirenciwa ku ta tirhaniwa na swona eka xiphemu xin'wana xa endlelo ra cinco.

Nkoka wa mali ya phenxeni ley hlengeletawe ku sukela ti 31 ta Mhawuri 2024, lowu vuriwaka "xiphemu lexi vekisiweke", wu nge teki mihlengo yo yisa emahlweni kambe yi ta tshama yi vekisiwile hi nkoka wa phenxeni. Loko wo tshuka u thika ntirho nkarhi lowutaka, mfanelo ya wena ya sweswi (mfanelo ley vekisiweke) yo kuma xiphemu lexi kumbe yi hundziseriwa eka nkoka wun'wana wa vuhlayiselo ya hlayisiwa

XANA MALI LEYI AVERIWEKE XIPHEMU XA VUVEKISI YI TA KULA NA NTSWALO?

Ina, xiphemu lexi vekisiweke xi ta khireditiwa na ntlieriso wa mali. Ku nge vi na nhlengo wo engetela wa xirho eka xiphemu lexi.

XANA KU TA VA NA MFIKELELO WA XIHATLA WA (MALI YO SUNGULA)?

Ku suka eka nkoka wa nkoka wa wena hi ti 31 Mhawuri 2024, 10% kumbe R 30 000, yih kumbe yih ley nga ehansi, yi ta averiwa xiphemu xa vuvekisi. Leswi swi vuriwa mali yo sungula. Leyi ku ta va hundziselo wa kan'we ntsena ekusunguleni ka sisiteme ya tindlela timbirhi naswona a yi nge vuyeleriwi eka malembe lama landzelaka.

Xikombiso, loko u ri na nkoka wa nkoka wa R20 000 hi ti 31 ta Mhawuri mali yo sungula ku ta va R20 000 (leyi ku nga 10% ya R200 000).

Loko xirho xin'wana xi ri na nkoka wa nkoka wa R750 000 eka xiphemu lexi vekisiweke, mali yo sungula ku ta va R 30 000, ku sukela loko 10% ya R 750 000 yi hundza mpimo wa R 30 000. Handle ka ku va R75 000 ku ri 10% ya R750 000 -mali ley yi ta pimiwa eka R30 000.

XANA SWIRHO SWI TA KUMA MALI YA SWONA LEYI SWI NGA YI DIROWA HI XIHATLA HI TI 1 TA NDZATI?

Khomborakona a swi talanga leswaku mikwama yi ta kota ku hakela swikoxo swa dirowa hi xihatla loko sisiteme ya tindlela timbirhi to teka mali ya phenxeni yi sungula ku tirha hi 1 Ndzati. Sisiteme leyintshwa ya tindlela timbirhi to dirowa mali ya phenxeni yi ta sungula ku tirha hi siku leri; hambiswiritano, switepe swo hlayanyana swi ta lava ku simekiwa kusungula. Khakhulexini ya mali yo sungula, leyi kumisisaka mali ya masungulo leyi averiwaka eka xiphemu xa vuvekisi yi ta endliwa hi ku tirhisa mikoka emaheleni ya Mhawuri Mikwama yi ta tlhela yi lava ku kuma, ku kambisisa na ku phurosesa swikoxo swo dirowa mali leswi kumiweke.

Mikwama yi fanele yi cinca milawu ya yona na ku va yi nyikiwa mpfumelelo hi Vulawuri bya Xiyenge xa swa Timali ku nga se simekiwa sisiteme leyintshwa. Hi ku engetela, tisisiteme tintshwa ti fanele ku va kona ku pfumelela ku dirowa ka lembe na lembe ku suka eka nkwama na SARS.

XANA 10% KUMBE R30 000 YI TA TIRHA LEMBE NA LEMBE?

E-e 10% ku ya fika eka R30 000 AHI ku mali ya lembe ya mpimohenhla yo yi dirowa kambe i mali ya kan'we ntsena leyi nga hundziseriwaka ku suka eka xiphemu lexi vekisiweke ku ya eka xiphemu xa vuvekisi.

XANA XIRHO XA NKWAMA XI TA LAHLEKERIWA HI

MALI LOKO KU NGA DIROWIWI MALI?

E-e Loko xirho xa nkwama xi hlawula ku ka xi nga dirowi mali ku suka eka xiphemu xa vuvekisi, xiphemu xi ta ya emahlweni xikula. Ku dirowa mali yihi kumbe yihi ku nga endliwa loko xirho xi hlawula ku endlatano. Xiphemu xa vuvekisi naxona xi nga tshikiwa xi nga khomiwi ku kondza munhu a huma phenxeni laha mali ya butsa ya khexe yi nga dirowiwaka.

XANA KU NA MALI YA MPIMOHENHLA YO YI DIROWA KUMBE MPIMO?

E-e Ku dirowa mali yihi kumbe yihi ku nga endliwa ku suka eka xiphemu xa vuvekisi kambe ku nga ri ehansi ka R 2000. Ku dirowa ku pfumeleriwa kan'we ku ya hi lembe xibalo naswona mali ya kona ya thekisiwa hi mpimo wa majini ya xibalo xa xirho.

XANA ENDLELO RO ENDLA XIKOXO XO DIROWA HI RIHI?

Swirho swa nkwama wa phenxeni swi fanele swi endla xikombelo kumbe swi vutisa hi ku kongomisa ku suka eka mikwama ya vona hi endlelo ro dirowa.

KU HUMELELA YINI LOKO XIRHO XI TSHIKA NTIRHO?

OMilawu ya khale yi ta tirhisiwa eka vuvekisi bya phenxeni leyi hlengetiweke ku nga se fika 1 Ndzati 2024. Xirho xi ta tama xa ha ri na mfikelelo hi xitalo eka vuvekisi bya phenxeni lebyi hlengetiweke (lebyi nga

ta va byi ri eka xiphemu lexi vekisiweke) loko xi tshika ntirho – lexi xi nga tekiwa tanihi mali ya khexe (hi ku ya hi xibalo) kumbe yi yisiwa eka nkwama wun'wana wa phenxeni. Xirho xi nga ha tlhela nakambe xi kuma leswi nga eka vuvekisi endzhaku ka ku tshika ntirho. Xiphemu xa phenxeni a xi kumeki loko xirho xi tshika ntirho.

XANA KU HUMELELA YINI LOKO KU TSHUKA KU VE NA DIVHOSO?

Swileriso swa divhoso swi ta ya emahlweni swi tirhisiwa ehenhla ka vuvekisi bya phenxeni hinkwabyo bya xirho. Leswi vulaka leswaku xikoxo xa xileriso xa divhoso xi ta endliwa hi ku ringana eka swiphemu hinkwaswo leswi xirho xi nga na swona. I swa nkoka leswaku nkwama wu tivisiwa loko endlelo ra divhoso ri sunguriwile.

XANA XIPHEMU XA VUVEKISI XI TA VA NA NTSWALO?

Ina, mali leyi nga eka xiphemu xa vuvekisi yi ta kuma ntlheriso wa nkwama ku ya hi leswaku yi vekisiwile nkarhi woleha ku fika kwihi.

XANA HI WIHI MBUYELO WA SWIRHO SWA NKWAMA WA VUHLAYISELO LAVA NGA NA 55 WA MALEMBE NA KU TLULA HI 1 NYENYAKULU 2021?

Swirho leswi swi nge katsiwi hi otometiki eka sisiteme ya tindlela timbirhi to dirowa mali, kambe

va nga hlawula ku tekaxiave loko va swi lava. Va nga endlatano hi ku endla swikombelo eka mikwama ya vona ya phenxeni. Loko vo hlawula ku va eka sisiteme ya tindlela timbirhi to dirowa mali ya phenxeni, va nga ltheriseli endzhaku swiboho swa vona.

XANA MALI YO SUNGULA YI TATA YI HUMA KWIHI YA SWIRHO SWA NKWAMA WA PHENXENI LAVA NGA EHANSI KA MALEMBE YA 55 HI 2021?

Eka swirho swa nkwama wa phenxeni lava a va ri ehansi ka malembe ya 55 ku sukela nyenyakulu 2021, mali ya vona yo sungula yi ta tekiwa hi ku ringana ku suka epotweni leri vekisiweke hi 2021 na poto leri nga vekisiwangiku.

XANA I YINI XI LANDZELAKA EKA ENDLELO LERI?

Hikuva sweswi Milawumbisi yimbirhi Nawumbisi wo Hundzuluxa Mali ya Phenxeni na Nawumbisi wo Hundzuluxa Milawu ya Mali) yi sayiniweke yi va nawu hi Phuresidente, mikwama ya phenxeni yi fanele yi endla swikombelo swo hundzuluxa milawu na Vulawuri bya Xiyenge xa swa Timali na ku cinca maendlelo ya yona ku kota ku tirhisa endlelo ra tindlela timbirhi to dirowa mali ya phenxeni ku sukela 1 Ndzati 2024. Mikwama ya phenxeni yi ta tlhela yi vulavula na swirho swa yona hi ndlela leyi swikoxo swo dirowa mali ya vuvekisi swi nga ta phurosesiwa hayona.

XANA U FANELE KU ENDLA YINI?

1. U komberiwa ku tiyisisa leswaku nkwama wa wena wa phenxeni wu na vuxokoxoko bya wena bya vutihlanganisi lebyi lulameke. Leswi swi na nkoka leswaku va ta kota ku ku fonela hi mayelana na cinco.
2. Tshama u rhiye ndleve ku kuma mbulavulo wo huma eka mulawuri wa nkwama wa phenxeni kumbe valawuri va nkwama, tanihi loko va lava ku vulavula na swirho hi mayelana na ku simekiwa ka cinco.
3. Tekela enhlokweni mihlawulo ya wena hi vukheta na ku lava vutsundzuxi ku suka eka mutsundzuxi wa swa timali loyi a amukeriwaka.
4. Tiva swikongomelo swa wena swa vuvekisi bya nkarhi woleha na ku kunguhatela vumundzuku bya wena –na ku ringeta ku vekisa hi laha u kotaka hakona loko u swi kota. Swiendleko swo ka swi nga languteriwanga swi nga vula leswaku u fanele u hundzuluxa pulani kambe u sungula pulani yin'wana. U ta va na ku oloveriwa kukulukumba swinene ku tlula ekusunguleni – kambe sweswo swi ta na vutihlamuleri byo tisirhelela wena nwini sweswi na nkarhi lowutaka.
5. Loko u ri xirho xa nkwama wa phenxeni lexi a xi ri ehenhla ka malembe ya 55 hi 1 Nyenyakulu 2021, u na nhlawulo wo vumba mihlengo ya wena leswaku yi landzelela dezayini ya tindlela timbirhi to dirowa mali ya phenxeni.
6. Loko u endlile nhlengo eka nkwama wa wena wa phenxeni eka malembe yohlayanyana, u ta va na mfikelelo wo dirowa ku suka eka mali

ya wena yosungula hi nkarhi wo simekiwa. U nga teki xiboho hi xihatla ku teka mali.. Swi nga va swi ringa ku dirowa hi xihatla- kambe tekela enhlokweni leswaku loko u yi dirowa u wu nge he yi kumi na ntswalo wa yona loko u huma phenxeni. Naswona loko u rindza/ yima ku dirowa mali ku suka eka xiphemu xa vuvekisi ku kondza u huma phenxeni, swi ta koka rinoko ra xibalo xa le hansi.

7. Anakanya loko kumbexana u ta hundzisela mali ku suka eka xiphemu xa vuvekisi ku ya eka xiphemu xa mali ya phenxeni.
8. U nga pfumeleli munhu wihi kumbe wihi a ku tshikelela ku endla leswi u nga swi tsakeleku. Loko swi ri kahle ku pfuna vanhu loko munhu a swi kota, u tirhile hi matimba ku hlayisela phenxeni- naswona ku tshama ka yona nkarhi woleha yi vekisiwile, swa antswa.
9. Loko u lava ku pfuniwa kambe a wu swi tivi leswaku u ta sungula kwihi, tihlanganisi na nkwama wa wena wa phenxeni.

SCAN QR CODE FOR MORE INFORMATION

